

Омурзакова Ч.Ш., Султангазиев Э.Т.

**ИНФОРМАТИКА ПРЕДМЕТИН ОКУТУУДАГЫ КОММУНИКАТИВДУУ
КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮКТҮ КАЛЫПТАНДЫРУУ**

Омурзакова Ч.Ш., Султангазиев Э.Т.

**ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ
В ОБУЧЕНИИ ПРЕДМЕТА ИНФОРМАТИКА**

Ch. Omurzakova, E. Sultangaziev

**FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IN TEACHING
THE SUBJECT OF COMPUTER SCIENCE**

УДК: 681.518:44

Илимий макалада информатика предметин окутуу процессинде студенттерге жардамы тийген маалымат технологиясынын өзгөчөлүктөрүнө, жана аларды колдонуунун негизинде, коммуникативдүү компетенттүүлүктөрүн калыптандыруу маселелери жөнүндөгү маалыматтарга токтолгон. Ишканаларда, мекемелерде маалыматтык технологиясыз ишмердүүлүк толук кандуу жүрбөй турган учурда, адистердин квалификациясын маалыматтык-коммуникативдик компетенттүүлүккө ээ болуу аттуу өзгөчө талаптар менен толуктоо зарылдыгы келип чыгууда. Маалыматтык жана коммуникациялык технологиялардын дидактикалык мүмкүнчүлүктөрүн кеңири колдонуу менен предметтерди өздөштүрүүнүн инновациялык ыкмалары, каражаттары жана формалары пайда болуп, алар окутуу процесстеринде практикаланууда. Компетенттүүлүккө багыттап окутуунун артыкчылыктары албетте, бир нечелеп саналса дагы, эң негизгиси, окуу жайдан алган билимин турмушта колдонууга даяр болгон креативдүү инсанды бутүрүп чыгаруунун жолунда үндөш, пикирлеш болуу зарыл милдети тургандыгы баарыбызга белгилүү.

Негизги сөздөр: информатика, маалымат, компетенттүүлүк, компетенттүүлүктү калыптандыруу, коммуникативдүү компетенттүүлүк, маалыматтык технологиялар.

Научная статья посвящена особенностям информационных технологий, помогающих студентам в процессе обучения информатике, и вопросам формирования коммуникативных компетенций на основе их применения. В тех случаях, когда деятельность на предприятиях, в учреждениях не в полной мере осуществляется без информационных технологий, возникает необходимость в дополнении квалификации специалистов особыми требованиями к информационно-коммуникативным компетенциям. С широким использованием дидактических возможностей информационных и коммуникационных технологий появляются инновационные методы, средства и формы освоения предметов, которые практикуются в процессе обучения. Самое главное, мы все знаем, что образование, полученное в учебном заведении, является необходимой задачей для творческой личности, которая готова применить полученные знания в жизни.

Ключевые слова: информатика, информация, компетентность, формирование компетенций, коммуникативная компетентность, информационные технологии.

The scientific article is devoted to the features of information technologies that help students in the process of learning computer science, and the formation of communicative competencies based on their application. In cases where the activities of enterprises and institutions are not fully carried out without information

technology, there is a need to supplement the qualifications of specialists with special requirements for information and communication competencies. With the extensive use of the didactic possibilities of information and communication technologies, innovative methods, tools and forms of mastering the subjects that are practiced in the learning process appear. Most importantly, we all know that the education received in an educational institution is a necessary task for a creative person who is ready to apply the acquired knowledge in life.

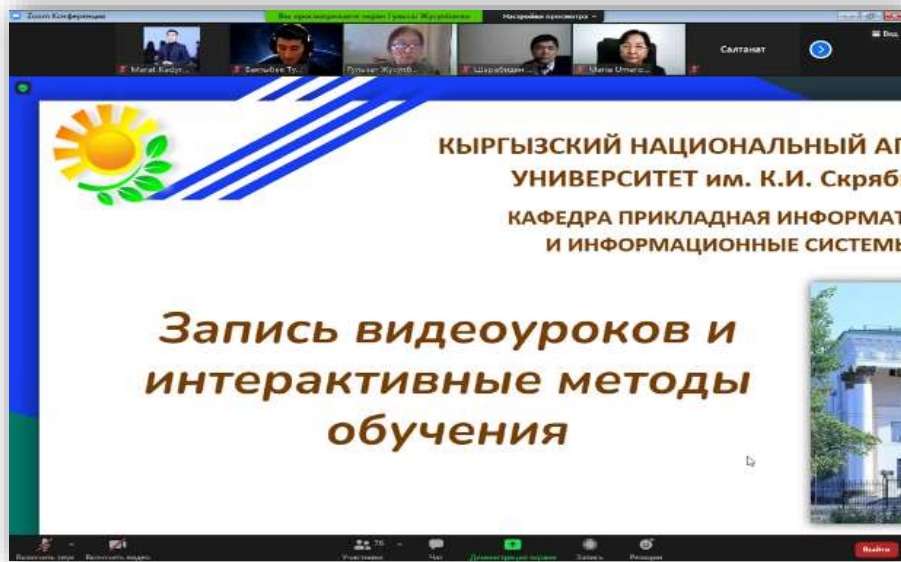
Key words: computer science, information, competence, competence formation, communicative competence, information technology.

Информатиканын илим катары пайда болушуна XIX кылымдын аягында, XX кылымдын башында дүйнөнү каптап өткөн илимий-техникалык революция (ИТР) себепкер болгон. Информатика илими, 20-кылымдын орто ченинде, көп фундаменттик жана прикладдык (колдонмо) илимдердин чек арасында пайда болгон жаш илим болуп эсептелет. Ал улам барган сайын тездик менен өнүгүп-өсүп калыптанып жатат. Технологиялар күндөн күнгө өнүгүп өсүүдө. Буга азыркы жүрүп жаткан дүйнөлүк пандемия дагы чоң таасирин тийгизди. Жаштар учурда технологиянын негизги керектөөчүсү экендигин тана албайбыз. Бүгүнкү күндө студенттер мобилдик аспаптарсыз жүрүшпөйт, мурункудай дептер-китептер салынган сумкаларды кармап жүргөн студенттерди көрүү абдан сейрек учурларга айланды. Интернет, электрондук китеп, видео сабактар жана видео курстар – мына бүгүнкү студенттердин окуу куралдары. Билим берүүдө окутуучулар көптөгөн заманбап аспаптарды колдонуп жатышат. Ошону менен бирге эле студенттер өздөрү технологияларды абдан бат өздөштүрүп жатышат. Ошондуктан студенттерге билим берүүдө окутуучулар артта калып калбоо максатында университет ичинде иш чаралар өткөрүлүүдө.

Алып карасак, Кыргыз улуттук агрардык университетинде окутуучулар арасында квалификацияны жогорулатуу максатында «Колдонмо информатика жана маалыматтар системасы» кафедрасынын окутуучулары тарабынан «Видеосабактарды туура жаздыруу жана окутуунун интерактивтик методу» боюнча семинар өтүлдү. Семинарда электрондук видео сабактарды

жаздырууда Bandicam программасын колдонуу менен, экранда болуп жаткан кыймылды, үндү, видео форматта жаздырып аны Movavi video editor видео ондоочу программасынын жардамы менен ондоп,

студенттерге жиберүү процесси толук көрсөтүлдү. Семинар бир нече күнгө уланылып, жыйынтыгында окутуучуларга сертификаттар ыйгарылды.

Маалыматтык чөйрөнү учурда компьютердик технологиясыз элестетүүгө мүмкүн эмес. Дээрлик бардык чөйрөлөрдө маалыматтык технологиясыз ишмердүүлүк активдүү жүрбөй турган учурда, адистердин квалификациясын маалыматтык-коммуникативдик компетенттүүлүккө ээ болуу аттуу атайын толуктоо зарылдыгы пайда болууда.

Азыркы учурда Кыргызстанда маалыматтык коммуникативдик инфраструктура түзүлүүдө деп айтууга толук болот. Дээрлик бардык мекемелерде, бардык окуу жайларында заманга ылайык базар шартына ылайыкташуу жүрүүдө. Ага ылайык билим берүү кызматында дагын маалыматтык технологиянын негизинде уюштуруу иштери куч алды. Демек, учурда адистин коммуникативдүү компетенттүүлүгү, заманбап технологияны өз ишмердигине максаттуу түрдө пайдалана билүүсү, алдынкы орунга чыкты деп айтууга болот.

Учурда коммуникациялык технологиялардын дидактикалык мүмкүнчүлүктөрүн кеңири пайдалануу менен предметтерди окутууга карата инновациялык ыкмалар, каражаттар жана формалар пайда болуп, алар окутуу процесстеринде тажрыйбаланууда. Информатика предмети боюнча жарык чыккан окуу куралдары, жумушчу дептер, электрондук сайттар аркылуу предметтин негизине багыт алабыз.

Мисалга алып карасак, маалыматтык технологиялардын барган сайын жаңыртылышына жараша информатика предметинин мазмуну дагы

улам толукталууда. Информатиканы окутуунун базалык мазмуну төмөндөгүдөй процесстерди камтыйт [4]:

Дүйнөлүк көз караш. Бул айлана-чөйрөнү анализдөөнүн системалык-информациялык ыкмалары тууралуу түшүнүктөрдү калыптандырууга, башкаруудагы маалыматтын ролуна, өзүн-өзү башкаруу системаларынын өзгөчөлүгүнө, кибернетиканын негизги жоболоруна жана жаратылыштын жалпы мыйзам-ченемдүүлүктөрүнө байланышкан аспекти;

Алгоритмдик (программисттик). Бул студенттердин ой-жүгүртүүлөрүн өнүктүрүүгө көбүрөөк байланышкан аспект;

«Колдонуучулук». Бул маалыматтык технологияны кеңири пайдалануу шартында студенттерди практикалык ишмердикке даярдоого байланышкан аспект. Мында заманбап технологияны талаптагыдай өздөштүрүү менен максат коюуда аткарылчу иш-аракетти, маалыматты иштетүүнүн жөндөмүн, технологияларды колдонуу боюнча өзүнүн этаптары каралат жана Маалыматтык-коммуникациялык теорияны өздөштүрүүнү, иштетүүнү, ошондой эле башкаларга сунуштоону, маалыматтарды чогултууну, аны түзөтүү, талдоо, проблемаларды чечүү үчүн колдонулат Жогорудагы каралып жаткан аспектиде тең социалдык-коммуникативдүү компетенттүүлүктөрүн калыптандырууга чоң мүмкүнчүлүктөр бар. Коммуникативдүү компетенттүүлүктүн негизги элементи болгон маалымат түшүнүктөрүнө

студенттер ушул аспектилерди окуп үйрөнүүдө ээ болушат.

Маалыматтык жана коммуникациялык технологиялардын студенттердин социалдык-коммуникативдик компетенттүүлүктөрүн калыптандырууга карата дидактикалык мүмкүнчүлүктөрүн жалпысынан алганда төмөнкүдөй категорияларга бөлүүгө болот [3]:

Локалдык түйүн технологиялары. Окуу жайдын бири-бири менен маалыматтык технологиялар аркылуу байланышы локалдык түйүндүн негизинде ишке ашырылат. Аталган технология студенттердин локалдык түйүн ичинде бири-бири менен баарлашуусуна, жана мугалим менен студенттердин ортосунда байланышты түзүп, биргелешип окуу милдеттерин чечүүгө жол ачат [5]:

Мультимедиялык жана Интернет технологиялары.

Жаңы маалыматтык технологиянын мүмкүнчүлүгүн пайдаланууда мугалимдер мультимедиялык презентацияларды, видео сабактардын жыйнактарын, же болбосо өз алдынча иштерге багытталган аудио жана видео маалыматтарды топтоп, студенттерге сунуштай алышат. Экинчиден, студенттер өзүлөрү дагы ушул сыяктуу продуктуларды жасай алышат. Бул жерде студенттердин онлайн режиминде биргелешип иштөөсү, продуктуларды жасоодо кеңешүүсү, талкуу жүргүзүүсү социалдык-коммуникативдүү компетенттүүлүктү калыптандыруу үчүн маанилүү болуп эсептелет.

Мультимедиялык технологиялардын дидактикалык окуу процессинде төмөнкүдөй функцияларды өркүндөтүүгө жардам берет:

- студенттердин өз алдынча билим алуусуна көмөк көрсөтүү менен окуу;
- процессинде коммуникативдик процессти кескин жогорулатуу;
- ар түрдүү формада компьютердик окутууну пайдалануу менен баарлашуу процессин дифференциялоо;
- ар кандай кырдаалдарда оптималдуу чечимдерди кабыл алуу көндүмдөрүн калыптандыруу.

Азыркы күндө, ар бир окуу жайларында телекоммуникациялык каражаттар аркылуу видео телеконференцияларды уюштуруу, же аларга катышуу, Web-квесттердин тобун түзүү, интерактивдүү пикир алмашуу форумдарын уюштуруу багыттарында аралыктан алгылыктуу иштер жүргүзүлүп келе жатат.

Мына ушул жогоруда келтирилген маалыматтык технологиялардын дидактикалык мүмкүнчүлүктөрү студенттердин өзүнүн ишмердүүлүгүндө көйгөйлөрдү чечүү, жаңы тажрыйбаны баалоо, өзүнүн иш-аракеттеринин

эффективдүү экендигин көзөмөлдөө, оозеки жана жазуу жүзүндөгү кайтарым байланыштарды берүү сыяктуу коммуникативдүү билгичтиктерин калыптандырууда эң чоң роль ойноорун белгилей кетүүбүз керек.

Маалыматтык технологиялардын бир эле информатика курсунда эмес, дээрлик бардык предметтерде пайдалануу учурда эффективдүү көрүнүшкө айланды деп айтууга болот.

Компетенттүүлүккө багыттап окутуунун артыкчылыктары албетте, бир нечелеп саналса дагы, эң негизгиси, окуу жайдан алган билимин турмушта колдонууга даяр болгон креативдүү инсанды бүтүрүп чыгаруунун жолунда үндөш, пикирлеш болуу зарыл милдети тургандыгы баарыбызга белгилүү.

Жыйынтыктап келгенде, биз тараптан компетенттүүлүккө багыттап окутуунун маселелери жагдайында бир катар макалалар, методикалык колдонмолор буга чейин жарык көргөн. Бул кезектеги макалада информатика предметин компетенттүүлүккө багыттап окутуу тууралуу учкай гана сөз козголду.

Адабияттар:

1. Омурзакова Ч.Ш. Научно-методические основы формирования социально-коммуникативной компетентности учащихся с применением информационных технологий [Текст] / Ч.Ш. Омурзакова // Материалы междунаучной конференции «Научно-инновационные технологии: идеи, исследования и разработки». 60-ый юбилейный научный форум молодежи в КГТУ имени И.Раззакова. - Бишкек. 2018. Часть 1. – С. 56-62.
2. Омурзакова Ч.Ш. Уровни социально-коммуникативной компетентности учащихся [Текст] / Ч.Ш. Омурзакова, С.К. Калдыбаев // Международный журнал экспериментального образования. - Москва, 2016. - №5. Часть 2. - С. 20-24.
3. Формирование социально-коммуникативной компетентности учащихся с применением информационных технологий (на примере предмета «Информатики» // Автореферат диссертации Омурзаковой Ч.Ш. Бишкек 2017г.
4. Ибраев А.Д. Жаңы маалыматтык технологияларды колдонуу шартында студенттердин өз алдынча иштерин өркүндөтүүнүн дидактикалык негиздери (Информатика предметинин мисалында). П.и.к. ... дисс. – Бишкек, 2012. – 170 б.
5. Омурзакова, Ч.Ш. «Интернет-коммуникации как один из основных инструментов обучения студентов» // XVII Международная научно-практическая конференция «Advances in Science and Technology». ООО «Актуальность РФ. МГУ. Москва. 2018. Часть 2. – С. 31-33.
6. Курманалиева А.О. Болочоктогу инженерлердин креативдүүлүгүн маалыматтык технологияларды колдонуу менен калыптандыруунун дидактикалык негиздери. П.и.к. окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертация.: 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы. – С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети. – Нарын: 2017. – 178 б.
7. Калдыбаев С.К., Омурзакова Ч.Ш., Рахманова К. Анализ литературы по понятиям «Коммуникация», «Коммуникативность» и «Коммуникативные умения». // Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. 2016. №. 9. С. 245-248.

